

DE TOORTS

53

DECEMBER 2000, 18E JAARGANG

Contactblad van het IVN afdeling Zuid-Kennemerland

*Een heel fijn
kerstfeest
en een
gelukkig
nieuwjaar!*

*1000
K3. f. 1000
3.70*

IVN op het web

Nieuwe excursies

"Geef mij maar een kerstboom van Lies"

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN Vereniging voor natuur- en Milieueducatie is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING ZUID-KENNEMERLAND

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023 5312427, Email: f.hagens@multiweb.nl

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023 5331557

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Email: tal@van.zanten.nl

Leden:

~~L. van der Brugge, Gen. Bothastraat 91, 2021 JS Haarlem, Tel. 023 5261584~~

~~Mw. A. Wegman, Prof. v.d. Scheerstraat 31, 2035 AJ Haarlem, Tel. 023 5339049,~~

~~Email: a.wegman@wxs.nl~~

Coördinatoren werkgroepen:

~~Werkgroep Excursies: Leo van der Brugge, Tel. 023 5261584, Email: leovanderbrugge@hetnet.nl~~

~~Werkgroep Publiciteit: Jan Rooijmans, Tel. 023 5286186, Email: hetty.jan@net.hoc.nl~~

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023 5247437, Email: c.b.mmeijer@freeler.nl

Werkgroep Cursussen: Anneke Wegman, Tel. 023 5339049

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, Tel. 023 5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: Erna Schreuder, Tel. 023 5314647

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023 5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023 5317756, Email: janwannel@freeler.nl

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 30,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN - afdeling Zuid-Kennemerland.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Tel. 023 5317756

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023 5331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Jonne Misset en Theo Litjens

Redactieadres

Theo Litjens, Heemsteedse Dreef 293, 2101 KJ Heemstede, Tel. 023 5280173

Email: laterveer.misset@hetnet.nl

Distributie van "De Toorts"

Hennie Kenselaar-Nelis, Gedempte Schalkburgergracht 3F, 2021 AH Haarlem, Tel. 023 5263735

Meer uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland is ook te vinden op de website:

www.ivn.myweb.nl

Het Email adres van het IVN Zuid-Kennemerland is: ivn@ivn.my web.nl

INHOUD

✓ De landgoederen van Zuid-Kennemerland: De Hartekamp (deel 2)	4
Van de leestafel	6
Mededelingen van de werkgroep excursie	7
Wijzigingen ledenbestand	7
✓ Buurtgenoten ✕	8
✓ Eetbare en/of geneeskrachtige kruiden	10
Paddestoelen, paddestoelen en nog eens paddestoelen	11
"Geef mij maar een kerstboom van Lies"	12
✓ Kattebelletjes - Nabloei	13
Leren determineren	14
✓ Lezing 'Landschap en water in Zuid-Kennemerland'	14
✓ Kinderhoek	15
IVN op het web	19
Nieuwe excursies	20
Kinderwerkgroep op cursus	22
Persbericht	24
Heimanshof	25

VAN DE REDACTIETAFEL

Op 1 september j.l. vond een feestelijke bijeenkomst plaats in het gemeentehuis te Bloemendaal.

Het 75 jarig bestaan van Thijsse's hof vormde daartoe de aanleiding.

In een milieu van vele belangstellenden voor heemtuinen, hoven en botanische tuinen kwam het niet als een verrassing om in contact gebracht te worden met de stichting Oase. Deze stichting strekt haar zorg uit over een aantal heemtuinen in Nijmegen en omgeving, zo vertelde mij de hr. Willy Leufgen, een van voortrekkers van de genoemde stichting. De stichting geeft een zeer mooi tijdschrift in full colour uit, waarvan ik ondertussen een present exemplaar heb ontvangen. Ik heb de hr. Leufgen een exemplaar van het aprilnr. van de Toorts toegestuurd, omdat het in het kader van heemtuinen informatie bevat over Thijsse's hof en de Heimanshof. Behalve in Bloemendaal zijn in de afgelopen jaren vele enthousiaste en terzake kundige mensen in ons land actief geweest en nog steeds met als doel de opzet en inrichting en instandhouding van heemtuinen. In het aprilnr. van dit jaar werd aan het jubileum van Thijsse's hof aandacht besteed middels een artikel van de hand van Ger Londo. Een stapje verder op de kaart

belanden we in Hoofddorp, de plaats van de Heimanshof. Dit jaar viert deze hof haar 25 jarig bestaan, ter ere waarvan haar de Prins Bernhard Cultuurfonds prijs ten deel viel. In dit decembernummer wordt aan de toekenning van de prijs aandacht besteed. Weer een paar kilometer verderop treffen we de Heemtuin in Hillegom aan, ook wel de Schulte-Kuperjans hof genoemd. Een excursie naar deze hof is in het activiteitenprogramma van het voorjaar 2001 opgenomen. Met een fikse sprong op de kaart komen we in de provincie

Groningen.

Tijdens een kano-weekend belandde ik in het bekende plaatsje Pieterburen. Wie schetst mijn verbazing ook daar een prachtige grote heemtuin aan treffen. Ik raad u aan zelf eens een bezoek aan deze hof te brengen. U zult versteld staan.

Maar eerst gaan we de feestdagen tegemoet. De redactie wenst u dan ook hele gezellige feestdagen toe, een sfeervol Kerstfeest en een voorspoedig 2001, waarbij de redactie u met leesbare en instructieve artikelen in de Toorts zal trachten ter zijde te staan.

De redactie

*namens de redactie
Theo Litjens*

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 maart 2001

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

ZUID-KENNEMERLAND

DE HARTEKAMP (deel 2)

DE HARTEKAMP 1844

toen elders in Zuid Kennemerland al ettelijke buitenplaatsen in deze stijl waren vernieuwd. De verandering van het park kwam tot stand onder leiding van de tuinarchitecten J.D. Zocher Sr. (1763 - 1817) en vooral J.D. Zocher Jr. (1791 - 1870). De wijziging tot landschappelijke is, zoals op veel andere buitenplaatsen, rigoureuus gebeurd. De belangrijkste verandering is de nieuwe vijver die ontstond door het met elkaar verbinden van de vijvers uit de geometrische tijd. Daartoe heeft met heel wat grond weggegraven, waarmee het grootste deel van de vijvers is gedempt. In het midden van de nieuwe vijver bleef een stuk terrein als eiland gespaard. Dit eiland werd met bomen beplant, behalve in de as van het huis. Deze centrale zichtas over de vijver bestaat nog steeds. Alle overige delen van het park worden veranderd als 'aanleg van vermaak' met inbegrip van nog twee andere vijvers, waarvan er nu nog maar een bestaat, in het noordelijk deel van het landgoed dichtbij Huis te Manpad.

Pas weer tijdens de periode van de Amsterdamse koopman Matthaeus Brants (tussen 1816 en 1834) en daarna door zijn dochter Anna Maria Brants (van 1835 - 1901) beleefde het buiten een nieuwe bloei.

Tijdens de werkzaamheden door Zocher Jr. zijn de in classicistische stijl gebouwde orangerie en koepel op een heuvel in de overtuin vernieuwd. Deze orangerie bestaat nog steeds. Anna Maria was gehuwd met baron Barthold A. van Verschuer, bijgenaamd de 'paarden-

beplant met Laanen en ten einde een Terras, waarop een Speelhuis, verders omrastert duin tot een Hartekamp; voorts moes- en broeituinen, watermoolen, ijskelder en verdere vereischens; nog twee perceelen, van ouds geweest een lijnwaa- of kamerdoekblekerij, beneffens de weltoegemaakte landerijen, zijnde tezamen groot ruim 42 morgen; alsmede nog een dubbele bank in de kerk te Bennebroek... Nog zullen de gemelde makelaars op deselve hofstede verkoopen: harten, orange- en laurierboomen, paarden en rijtuigen en een menigte van goederen waarvan notities zal worden gemaakt..." Het geheel werd uiteindelijk verkocht voor f 34.500,- !

In de jaren rond 1800 hadden diverse eigenaren de Hartekamp in bezit, maar veranderden er weinig aan.

De landschappelijke aanleg. De Hartekamp werd pas in de Engelse landschapsstijl aangelegd

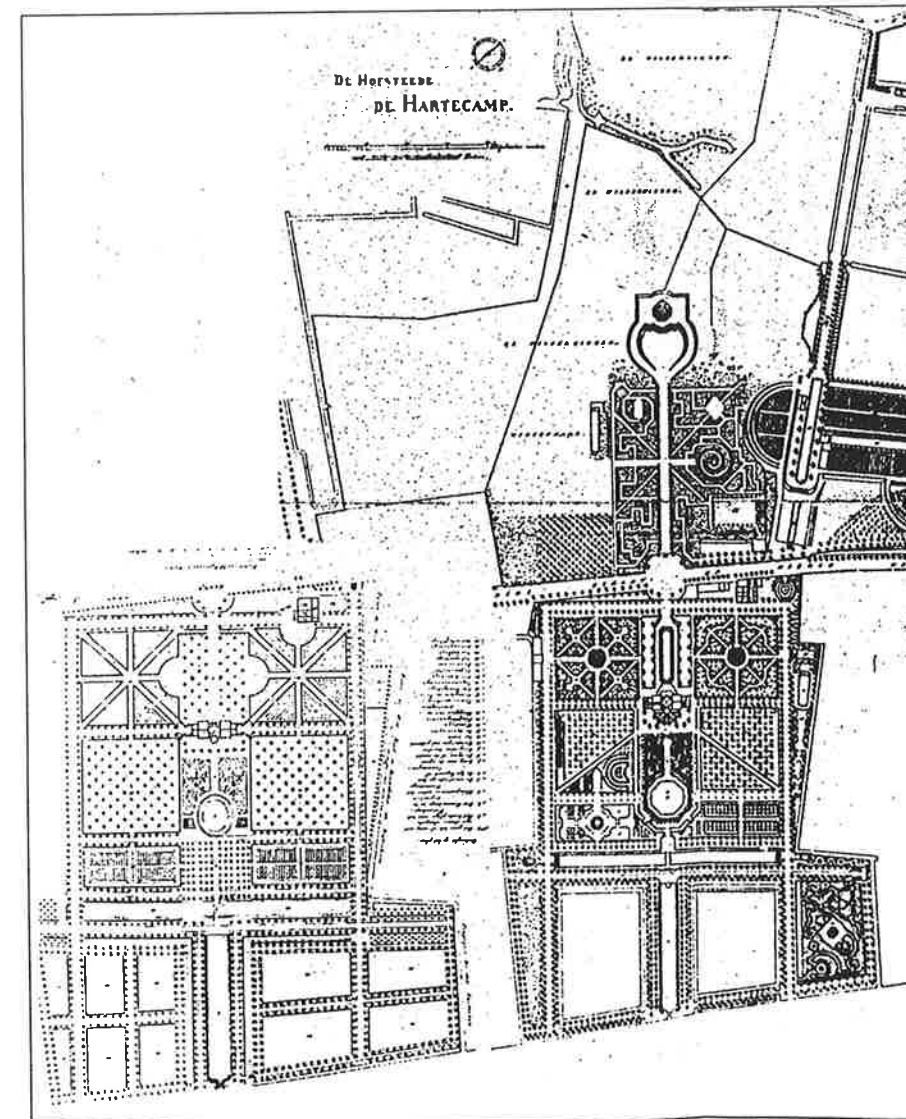
Na de bloeitijd van de Hartekamp ten tijde van George Clifford Jr. erfde zoon Pieter in 1760 het bezit van zijn vader. Hij beoefende vele ambten. Hij was onder meer vijf keer burgemeester van de stad Amsterdam. Hij beheerde het landgoed zonder het uit te breiden of te veranderen. Na zijn dood verkochten zijn kinderen de buitenplaats. De tekst van de advertentie in de Amsterdamse Courant van 29 mei 1788 geeft een goed voorbeeld van wat in de periode Clifford op de Hartekamp tot stand was gebracht: "... makelaars zullen te Amsterdam in het Oude Heerenlogement verkoopen: een extra schoone hofstede, genaamd de Hartekamp met deszelfs kapitaale hechte en sterke Heeren Huizinge, stallingen voor 21 paarden, koets en wagenhuizen, tuinmanswooning, groot orangehuis en verder getimmerten, bepotinge en beplantinge, staande en gelegen buiten Haarlem aan de Hereweg nabij Bennebroek, en over de gelede weg een overplaats, bestaande in een ongemeene fraaije Opgaande Berg, ter wederzijde

baron'. Hij was wijd en zijd bekend om zijn stoeterij. Helaas ging het koetshuis, gelegen aan de Zuidingang, in 1968 bij een felle brand verloren.

Na nog een aantal keren van eigenaar te zijn gewisseld is de Hartekamp in 1921 gekocht door de vermogende weduwe Catalina von Pannwitz-Roth voor ongeveer f422.000,- van de familie Smit - van Gelder van de papierfabriek uit Velsen. De overplaats, waaronder Eikenrode, Hertenduin, Hagenduin en de Linnaeushof, behoorde toen al niet meer tot de Hartekamp.

Mevr. Von Pannwitz kocht de Hartekamp voor haarzelf en voor haar dochter. De Hartekamp beleefde een laatste, vorstelijke, tijd. Kosten noch moeiten werden gespaard om het huis een koninklijke allure te geven. In 1921 zijn door architect H.C. Berchtenbreiter (die in 1930 ook Hertenduin ontwierp), de naar voren springende zijvleugels aangehouden, waarachter de aanbouwsels van 1902 schuilingen. Het huis bevatte toen een balzaal met een Italiaans cassetteplafond, een renaissancezaal, een gouden- of rococozaal. In het linkerdeel was een museum voor de kostbare schilderijen en beelden.

In de jaren twintig en dertig gold de Hartekamp als een centrum van kunstschaten en royalty, waar onder meer de verdreven keizer Wilhelm II meer dan honderd maal logeerde en Prins Bernard graag tennis speelde.

PLATTEGROND VAN DE TUIN TEN WESTEN EN TEN OOSTEN VAN DE HERENWEG.

Al voor de oorlog wilde Goering schilderijen van de barones kopen, dat lukte echter niet. In de oorlog kwam hij als bezetter terug. Toen zag zij zich gedwongen een aantal schilderijen te verkopen in ruil voor een uitreisvisum voor Zwitserland, benzine voor haar auto en contant geld. Verder werd bedongen dat de Duitsers geen intrek zouden nemen in het buiten. Dat gebeurde ook niet. In 1952 kwam zij te overlijden en het buiten werd voor f300.000,- verkocht aan de broeders Penitenten uit Boekel. Aanvankelijk werden 60 jongens, verstandelijk en lichamelijk gehandicapt, in het hoofdgebouw verpleegd. Nadien werden op het terrein diverse paviljoens als mede medische en recreatieve voorzieningen gebouwd.

Het huis is inwendig gerestaureerd en vervult thans een representatieve functie met kantoorruimten en dergelijke. Het 28 ha. Grote park is behalve voor bewoners ook voor bezoekers vrij toegankelijk. In de orangerie is de aula gevestigd. Het 18de eeuwse tuinhuis, afkomstig uit een Amsterdamse grachtentuin aan de zuidzijde van het huis is enkele jaren geleden hersteld. Aan de voorzijde links van het hoofdgebouw bevindt zich de sculptuur van een stenen hert met bronzen gewei. Aan de voorzijde vinden we zandstenen beelden van Flora, godin van alles wat groeit en bloeit en Diana, de godin van de jacht en de maan.

Met recht kan de Hartekamp tot op de dag van vandaag een parel aan de kroon van Kennemerland worden genoemd.

Mieke Wilmlink

Literatuur voor Tuinen in Kennemerland, deel 7 en 8:

- De Hartekamp, door I. van Thiel-Stroman
- Apollo's Lustoord, tuin en overplaats van De Hartekamp, door Lucia Albers
- Linnaeus' verblijf op De Hartekamp, door J.L.P.M. Krol
- Het Landgoed De Hartekamp te Heemstede, door Mariska van der Eem
- Toelichting op de kaart van hofstede De Hartekamp uit 1708, Uitgave van de Vereniging Oud Heemstede - Bennebroek

Van de leestafel

Beknopte weergave van boeken verkrijgbaar in de Groene Winkel van het IVN.

SNELZOEKGIDSEN

f 12,50

Door de Uitgeverij Elmar te Delft wordt in de serie Snelzoekgidsen een groot aantal titels uitgebracht. Deze Snelzoekgidsen zijn erg handig in gebruik (klein formaat), overzichtelijk kleurcoderingssysteem en prachtige illustraties. De verschillende onderwerpen stellen u in staat in de natuur het een en ander snel en zeker op te zoeken. In de Groene Winkel zijn de volgende onderwerpen te verkrijgen: Bomen, Paddestoelen, Vlinders, Vogels, Wilde bloemen, Zee-en kustleven, Zoet water.

HET NATUURBOEK VOOR KINDEREN f 27,50

Voor het gehele gezin een ideeëbron voor buiten-activiteiten of om vanaf acht jaar zelf te lezen. Informatie over de natuur per landschapstype met toepasselijke suggesties voor activiteiten.

De bovenstaande artikelen zijn te verkrijgen door uw bestelling te plaatsen via mijn E-mail adres: c.b.mmeijer@freeler.nl of door een belletje (tussen 18.30 en 19.30 uur) naar Cock Meijer, telefoon 023 - 5247437.

PADDESTOELENPOSTER

f 21,95

Vier seizoenen paddestoelen, een pracht poster! Posters worden zeer sporadisch te koop aangeboden omdat de ontwikkeling en productiekosten zeer hoog zijn. Toen ik een jaar geleden deze poster aantrof bij het inmiddels gestopte Milieubook in Amsterdam, dacht ik die zijn mij. We hebben er 25 aangekocht en er zijn er nog een tiental over. De prijs is voor zo'n kwaliteit uitzonderlijk laag dus doe er uw voordeel mee!

Boekbespreking

'Milieu, zin en onzin'

Onder auspiciën van de stichting Rentmeesterschap en Schepping werd enige tijd geleden een boek gepubliceerd onder de titel: 'Milieu, zin en onzin' van de auteur drs. Beens. Het boek is in full-color, zeer overzichtelijk en in eenvoudige taal geschreven en zet de lezer aan zich te bezinnen cq. herbezinnen op allerlei milieumaatregelen.

Is CO₂ nu wel of niet giftig? Moet de CO₂ uitstoot nu wel of niet worden teruggedrongen? Hoe zit het eigenlijk met de ozonlaag en asbest?

Het boek bestrijkt de volgende thema's:

- Energie en klimaat
- CO₂ en het broeikaseffect
- Zure regen
- Ozon
- Asbest
- De schoonste brandstof

Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een illustratief sprookje. Het boek eindigt met een beknopte samenvatting van de behandelde onderwerpen. Het boek is uitgegeven in samenwerking met de uitgeverij De Banier in Utrecht, is in elke boekhandel leverbaar. Het bevat 96 pagina's in kleur en in gebonden uitvoering, Prijs f 19,95.

Er zijn twee exemplaren bij het IVN ZK. beschikbaar.
Theo Litjens

MEDEDELINGEN VAN DE WERKGROEP EXCURSIES

Verslagen van de publieksactiviteiten.

De coördinatoren van de publieksactiviteiten worden verzocht tijdig hun bevindingen en gegevens te rapporteren. Rapportering geschiedt op de daartoe door de werkgroep beschikbaar gestelde verslagformulieren of aan email adres: leovanderbrugge@hetnet.nl

De verslagen toesturen aan:

Leo van der Brugge
Gen. Bothastraat 91
2021 JS Haarlem.

EMAIL ADRESSEN VAN DE GIDSEN

Aan alle gidsen wordt, in zoverre zij daarover beschikken, gevraagd hun email adressen op te geven aan het email adres: ivn@ivn.myweb.nl (beheerder Huib Koel)

Nieuwe donateurs

Mw. J. Bitter
Weteringstraat 30
2023 RV Haarlem

Mw. J. Damen
Badelochstraat 13
2026 VL Haarlem
Tel: 023-5390007

Mw. L. van Geldorp
Dolfijnstraat 240
1973 ZM IJmuiden
Tel: 0255-518659

Dhr/mw. Lubberhuizen
Vondelweg 32 rood
2025 AB Haarlem
Tel: 023-53942600

Mw. J. van der Putte
Nw. Groenmarkt 18
2011 TW Haarlem
Tel: 023-5312158

Mw. C. Reurings
Tulpstraat 10
1171 MT Badhoevedorp
Tel: 020-6598013

Dhr. J.J.C.M. Rozemeijer
Engels Gras 28
1991 JX Velsbroek
Tel: 023-5379695

Mw. H.D. Motz-Schiere
Marisstraat 40
2042 AL Zandvoort
Tel: 023-5718846

Opgezegd

Dhr/mw. J. Giling (D) ✕
Mw. C.M. Tauber (D)

Adreswijzigingen

Mw. G.C. Kram (L)
Nieuw adres:
Eastonstraat 110
1068 JC Amsterdam

Mw. L. Kuiper-Bey (L)
Nieuw adres:
Merkmanstraat 21
2013 EA Haarlem

Mw. M. Laan-v.d. Vliet (L)
Nieuw adres:
Vlietstein 26
2151 KL Nieuw Vennep

Wijzigingen ledenbestand

VRIJWILLIGERS GEVRAAGD!

De vrijwilligers van Thijsses Hof zoeken nog enkele enthousiaste collega's om basisschoolleerlingen (groep 6/7) te begeleiden die vier keer per jaar, gedurende de vier seizoenen, de Hof bezoeken. Belangstelling? Bel Rose-Marie van den Nouland, telefoon 023 - 5263534.

Buurtgenoten

Op een bewolkte dag in juli van dit jaar kwam ik voor het eerst van m'n leven oog in oog te staan met *Gryllotalpa gryllotalpa*. Met een mederedactielid was ik onder de bezielende leiding van Jan Willem van Velzen op libellenexcursie geweest in Middenduin bij Overveen. Hoewel het niet echt libellenweer was, hadden we toch heel wat van deze fraaie wezens in de smiezen gekregen (meer dankzij de scherpe speurdersblik van Jan Willem dan onze oplettendheid). Toen wij na afloop over een zandpad terugliepen door dit drassige gebied, stak ineens een tank van een insect de weg over. Een echte IVN'er valt dan natuurlijk spontaan op de knieën om zo'n fraaie vreemdeling van dichtbij te bekijken en er een naam op te plakken. Het onaangename verraste dier kromde schorpioenesk zijn achterlijf in een dreigend gebaar en bleef afwachting staan tot Dik Vonk, de stadsecoloog die achter ons liep, zijn vak-kundig oog op de onbekende liet rusten en het verlossende woord sprak: we hadden het pad van een veenmol gekruist. Het flink uit de kluiten gewassen dier werd teder in het gras gezet en wij vervolgden onze weg. En op dat moment wist ik het: dit insect wordt het middelpunt van de volgende Buurtgenoten.

Je plaats weten

Al zou je het aan zijn compacte uiterlijk niet zeggen, toch is de veenmol een krekelachtige. Hij wordt ook wel molkrekkel of aardkrekkel genoemd, en de reden daarvoor zult u verder in dit verhaal vernemen. Even saai maar wetenschappelijk: hij hoort tot de orde van de orthoptera (recht-vleugeligen) en is weggezet bij de familie Gryllotalpidae. Eigenlijk komt in Midden- en West-Europa maar één soort voor van de 45, die elders in de wereld de bodem omwoelen. Veenmollen kun je vinden in vochtige grond in zand- en veengebieden, in weilanden, bij rivier-oevers en andere ietwat drassige plekken, maar ook in tuinen. In deze uitverkoren gronden graaft hij uitgebreide gangenstelsels met zijn brede sterke voorpoten

Kolenschoppen

Wie een veenmol voor het eerst tegenkomt, zal versteld staan van hoe groot hij is: een volwas-sene haalt makkelijk de 6 cm. En dat formidabele lichaam is 100% op graven ingesteld, daar heeft hij kunsten als springen en goed vliegen graag voor ingeleverd. Het hele lijfje is bedekt met fijne bruine fluweelachtige haartjes. De kop is klein, met korte antennen, en hij heeft twee paar waaiervormige vleugels. Zoals het een insect betaamt, heeft de veenmol drie paar gelede poten, en de voorste twee poten zijn eigenlijk alleen maar aan te duiden met het woord kolen-schoppen. Ze zijn sterk, met brede schenen en hebben de vorm van een schep (de poten lijken op mollenhandjes).

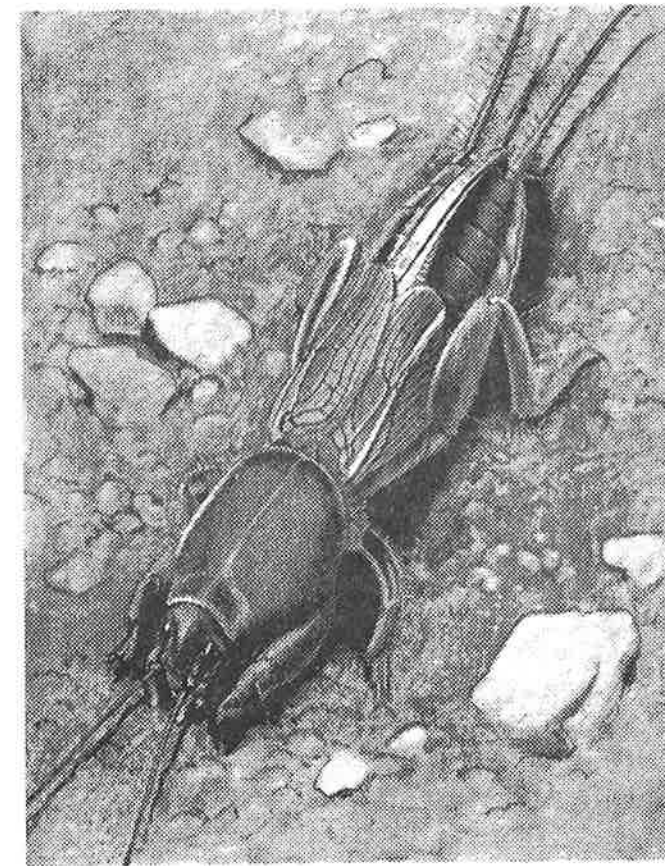
Aan het eind van deze shovels staan grote tanden. Hun borststuk wordt beschermd door een dik schild, dat zo stevig is vanwege de sterke aanhechtingsspieren van de graafpoten. De overige poten zijn kort en stevig en voorzien van stekels. Aan hun achterlijf hebben ze twee anaal-uitsteeksels, die goed werk doen als voelsprietten bij het achteruit lopen in de tunnels. Als recht-gearde krekelachtige luisteren ze met hun voorpoten. De trommelvliezen zitten keurig weggewerkt in een kleine spleet aan de binnen-kant van de schenen en zijn zo goed afgedekt dat er tijdens de graafpartijen geen aarde in de oren kan komen. Kortom: hier staat een zes centimeter lange graafmachine met 35 miljoen jaar ervaring.

Tunnelvisie en nestdrang

Niet alleen uiterlijk heeft onze buurtgenoot wat van een mol weg, maar ook in zijn levensstijl: hij leeft voornamelijk ondergronds, graaft uitgebreide gangenstelsels en is gek op regen-wormen. Van april tot oktober is het een en al activiteit bij de veenmol, die vooral 's nachts in zijn element is. Op bewolkte dagen wil hij zich ook nog wel eens bovengronds vertonen. De veenmol kan een flinke sprint trekken, en indien noodzakelijk kan hij ook duiken en zwemmen, wat voor zijn soort een unicum is. In zijn gangen jaagt hij op insecten en larven van insecten (zoals engertjes, ritnaalden en rupsen). 's Winters houdt het dier zich rustig, maar in mei/juni ontstaat er grote beroering in het veenmollenbestaan: de paartijd dient zich aan. Opgewonden heren lokken dito dames in de

schemering door te sjirpen. Ze strijken met hun vleugels tegen elkaar (het sjirporgaan zit op de voorvleugels). De dames kunnen ook sjirpen, maar laten dit meestal aan de kerels over. Meestal vindt de paring ondergronds plaats, maar er zijn er ook die bovenaards geluk ondervinden. Als de daad er op zit, is er voor de aanstaande ouders werk aan de winkel:

er moet een nestkamer gebouwd worden. Dat is een gerieflijk hol van 30-40 mm doorsnee, met door de ouders aangestampte en met mond-slijm verstevigde wanden. Er is een brede ingang en rond dit bouwwerk worden nog eens wat cirkelvormige gangen gegraven en van deze gangen leiden verschillende zijgangen naar de oppervlakte. Er is genoeg frisse lucht en boven-

De veenmol (*Gryllotalpa vulgaris* Latr. $\pm 2 \times$ vergroot)

dien maakt het nijvere tweetal ook nog eens voorzieningen die overtollig regenwater kunnen afvoeren. Zodra dit kunststuk klaar is, legt moeder 300 tot 400 eieren in het broedhol en neemt vader de kuierlatten. Haar plaats is nu in het nest, en dat zal ze een maand volhouden zonder ook maar aan eten te denken.

Het duistere begin

Afhankelijk van de temperatuur hebben veen-molkinderen ongeveer een week nodig om uit hun ei te komen tuimelen. Zowel de eieren als de

jongen worden door moeder goed schoon gelikt, zodat vreemde schimmels geweerd worden. Een jonge veenmol lijkt in grote trekken op zijn ouders, alleen heeft hij een grote kop en nog geen vleugelaanleg. Ze zijn klein, donkerbruin en zeer hongerig (boze tongen beweren dat ze vraatzuchtig zijn) en voeden zich met kleine planten-wortels en humus. Moeder helpt een handje door de wortels bloot te krabben.

Als haar nageslacht een maand oud is, houdt mama het voor gezien en zoekt ze haar eigen comfortabele gangen weer op. De kleinen zijn inmiddels zover dat ze zelf gangen kunnen graven en voedsel kunnen zoeken. De winter brengen ze door als larf, diep onder de grond, en voor die tijd vervellen ze enkele keren. In het volgende voorjaar doen ze dat nog eens twee maal. Veenmollen hebben gekozen voor het vervellingssysteem om de volwassenheid te bereiken. Aan ingewikkelde gedaanteverwisselin-gen doen ze niet. Na tien vervellingen is een veenmol uitgegroeid tot een heus imago (volwassen dier). Pas twee jaar na zijn geboorte is hij geslachtsrijp en kan hij zelf een puike broed-kamer gaan bouwen.

Veenmol versus tuinder

Veenmollen hebben nogal wat vijanden: vogels, mollen, egels, knaagdieren en amfibieën hebben hem op de menukaart staan. Maar ook de mens zit achter hem aan. Niet vanwege culinaire motieven, maar omdat hij nogal wat schade kan aanrichten in tuinen en kassen. De veenmol heeft de onhebbelijke gewoonte aan de wortels van planten te knagen en ze af te bijten. Niet alleen als voedsel, maar ook om zijn gangen vrij te houden. Ook zijn graafwerk wordt hem door de tuinierende mens niet in dank afgenomen. Nog een overeenkomst met de mol dus. De veenmol werd en wordt dan ook uitbundig vervloekt en verdeld door menige homo sapiens die alleen maar zijn vraatzuchtige kant wil zien. Toch is hij niet alleen maar schadelijk bezig, want hij ruimt ook een flinke hoeveelheid insecten op die op hun beurt vernietigend bezig kunnen zijn in de bloemperken.

De veenmol is gewoon een prachtig beest, en als u hem eens bovengronds aan mocht treffen, neem dan even de tijd om hem goed te bekijken. Maar wees voorzichtig: uit zijn anaalopening kan hij bij bedreiging een zwarte, stinkende vloeistof spuiten. Dat wist ik gelukkig niet toen ik hem tegenkwam, maar los daarvan: het was een gedenkwaardige ontmoeting.

Yvonne Beerthuizen

"Een van de sterkste, weelderigst groeiende, en minst eischende heesterstruiken is de Vlier, *Sambucus nigra*, wier bloemen en versche vruchten in de apotheek gebruikt worden..." aldus A.J. van Laren, hortulanus, in zijn boek uit 1919.

Deze algemeen bekende, geachte en verguisde boomachtige struik danwel struikachtige boom (hij kan tot meer dan 6 meter hoog uitgroeien) boeit me al jaren. De plant is zo indrukwekkend veelzijdig dat onze groot- en overgrootouders hun hoed afnamen voor de vlier! Een mooie gewoonte... In alle boeken die ik er op nasla, kom ik nieuwe aspecten en mogelijkheden tegen. Men zegt in deze boeken o.a. dat de vlier de eerste en oudste geneeskrachtige boom is.

Enkele van de werkzame stoffen in de vlier zijn: blauwzuur, looizuur, een plantaardig hormoon, kalium, nitraat en suikers. Onlangs was er in Jeruzalem een symposium waarin een breed spectrum aan medische toepassingen betreffende de vlier werd gepresenteerd door dr. Madeleine Mumcuoglu. Zij doet al ca. 20 jaar onderzoek naar de werking van vlierbessen en is virologe. Behalve de 'bessen' is verder eigenlijk óók alles van de vlier bruikbaar:

De wortels: worden aanbevolen bij suikerziekte.
Het hout: wordt gebruikt voor inlegwerk (wit) klein speelgoed, gereedschap voor schoen-

eetbare en/of geneeskrachtige kruiden

De Vlier

De struik heeft, waarschijnlijk door zijn algemene verspreiding en de daaruit volgende bekendheid, velen tot inspiratie gediend. Zo speelt de vlier een rol in oude cultuurgebruiken: de zweep van een koetsier op een lijkkoeft dient van vlierenhout te zijn, en zonder vlier bij je huis kan het zeer onveilig worden. Duivels, heksen, maar ook de meeste insecten worden door de vlier afgeschrikt. Denk ook aan Andersens 'Vliermoedertje' en het sprookje van Vrouw Holle....

Yneke Bettink

makers en is zo hard, dat er tandraden voor machines van gemaakt kunnen worden

De takken: worden uitgehold als fluit, blaasbalg, blaasroer, kralen en in de vorm van een kruis gebonden, tegen heksen en duivels aangewend.

Het merg: heeft absorberende vermogens.

De bast: werkt stimulerend op de nieren, als thee gedronken

De bladeren: thee hiervan activeert eveneens de nieren, ook aanbevolen bij suikerziekte, werken insectenwerend en geven een groene verfstof.

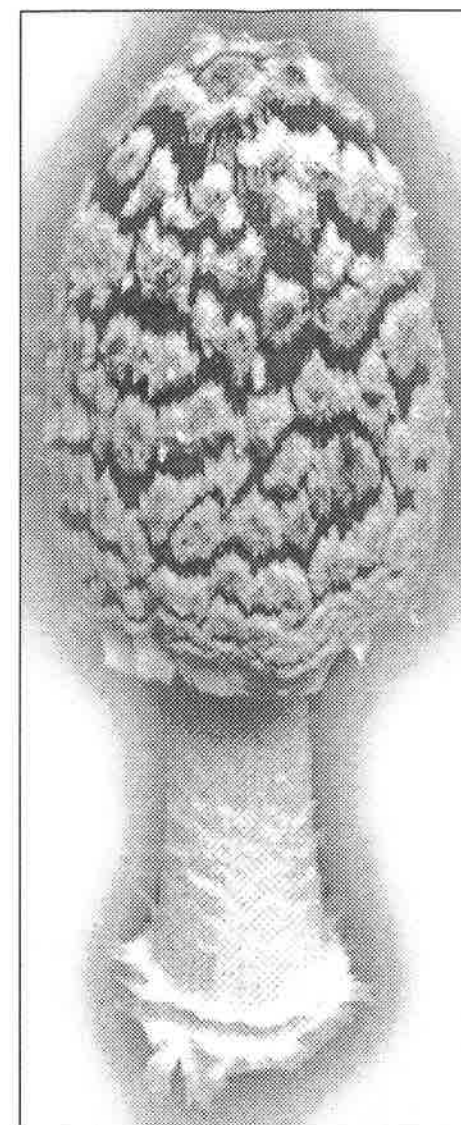
De bloemen: bij verkoudheid, in verschillende gerechten een delicatess, in wijn, als geur, ooglotion en/of in cosmetica.

De vruchten: worden gebruikt bij griep (ook preventief), bij neuralgische pijnen, in voeding, wijn en jams, voor het verven van o.a. haren (dit was bij de Romeinen al bekend).

Paddestoelen, paddestoelen en nog eens paddestoelen

Net klaar met de Gidsencursus ligt de volgende uitnodiging al in de bus: een nascholing over paddestoelen. Twee avonden theorie gevolgd door twee ochtenden praktijk. Altijd leuk! Na twee avonden theorie dacht ik het verschil wel te kunnen zien. Maar dan moet je de praktijk in: de IVN Paddestoelendag in Elswout.

Als voorbereiding niet één keer voorlopen - zoals gebruikelijk - maar twee keer. Op een mooie vrijdagochtend stonden zes enthousiaste IVN'ers bij de poort van Elswout. Nog een keer het verschil bekijken tussen een russula en een boleet ... Zaterdagochtend (the day before) wordt het al spannend. Helaas had het thuisfront andere plannen en moest ik eerder afhaken om 's middags met familie in het zwembad van Gran Dorado te liggen, in plaats van tussen de paddestoelen. Zondags is het zover. Om negen uur ben ik zelf aan het voorlopen (in m'n eentje, dacht ik) en wie kom ik tegen? Jan-Willem. Ben ik toch niet de enige die het zekere voor het onzekere neemt. Om half drie moet ik zelf gaan gidsen. Voor die tijd sta ik gezellig samen met het KNNV afdeling. Haarlem het Vliegenzwam-onderzoek te promoten in onze pr-kraam. Om half twee heb ik nog een mogelijkheid om stiekem mee te lopen met een collega-gids. Vooral luisteren naar het verhaal dat zij weet te vertellen bij tonder-en koraalzwam. En dan is het zover. In de stromende regen heb ik het verhaal mogen vertellen.

Spechtinktzwam

Gazonvlekplaat

En achteraf denk je: ik ben dat nog vergeten, en dat nog ...

Afijn, op 15 oktober is er een herkansing op Leyduin in samenwerking met het Noordhollands Landschap en het Haarlems Dagblad. Het is dan schitterend herfstweer en er zijn meer dan tweeduizend bezoekers. Met alle IVN-gidsen hebben wij meer dan 450 mensen rondgeleid. Zelf ben ik ruim vier uur aan het woord geweest. 's Avonds was ik bekaf, maar met een voldaan gevoel lag ik vroeg in bed.

Paddestoelen zijn niet moeilijk! Als je het verhaal kent en Jan-Willem, Leo of Elizabeth lopen een keer met je voor, dan is het appeltje-eitje. En volgend jaar herken je zelf een groene knolamaniet of grofplaatrussula!

Zo'n nascholing is erg leuk om te doen en ... collega-gidsen ... op naar de nascholing over mossen!

Huib Koel

"Geef mij maar een kerstboom van Lies"

Een kerstboom huren of leasen, wist u dat zoiets kon? Ik heb er ooit heel lang geleden iets over gelezen. Het enige dat ik me kon herinneren was dat het betreffende tuincentrum aan de Rijksweg bij Santpoort lag. Maar toen ik in de Gouden Gids onder tuincentra keek, herkende ik de naam toch direct: Kwekerij Loef. Nu nog even bellen; zouden ze die bomen nog steeds verhuren? Het was al zo lang geleden dat ik dat had gelezen.

Aan de telefoon krijg ik Hans Loef, die mijn voorzichtige vraag of die verhuur ooit was en of dat nu nog steeds ..., enthousiast bevestigt. "Ja hoor, wij doen die kerstbomenverhuur nu al zo'n 15 tot 20 jaar, want er is nog steeds veel vraag naar. Eigenlijk teveel, naar wat wij aan kunnen." Hans vertelt dat zijn kwekerij twee velden 'kerstbomen' heeft, een in Santpoort en een op de Veluwe. Dat laatste veld is nodig voor de bomen die niet zo goed tegen de omstandigheden zo dicht bij zee kunnen.

Hij verhuurt voornamelijk zeer sterke soorten, zoals de Korea spar en de Servische spar. (U wist toch wel dat onze kerstboom geen denneboom maar een sparreboom is?!) Daarnaast ook wel dwergsparren en enkele Pinussoorten (en dat zijn wel dennebomen). Op mijn vraag of de mooie blauwspar ook verhuurd wordt, zegt Hans: "Dat hebben we wel gedaan, maar die bleek toch niet goed terug te zetten. Zo'n boom overleeft het wel, maar hij wordt er niet mooier op en dan willen de mensen hem toch niet." Door ervaring wijzer geworden, zet men ook niet alle bomen meer terug, want de mensen willen toch uiteindelijk een mooie boom. "Van de 1200 bomen die gemiddeld terugkomen, worden er 1000 teruggeplant", meldt Hans me. Om er meteen aan toe te voegen dat er zo'n 1500 kerstbomen per jaar in de verhuur gaan. Ooit hadden ze jaren met 3000 huurbomen, "maar dan ben je een te groot deel van het jaar bezig met die kerstbomen, dat is niet de bedoeling van de kwekerij."

Hoe gaat die verhuur nu in z'n werk en wat kost het om een kerstboom te huren?

Vanaf 5 december kunt u bij de kwekerij een kerstboom komen uitzoeken. U betaalt de boom en krijgt een contractje waarin u een deel van de aankoop prijs terugkrijgt, als u de boom op tijd komt terugbrengen. De aankoop prijs kan uiteenlopen, dat hangt af van de soort, de grootte en de hoeveelheid onderhoud die zo'n boom vergt. Voor een Korea spar van zo'n 1,5 à 2 meter betaalt u toch wel f 65,-, maar met een retourprijs van f 35,- huurt u zo'n mooie kerstboom voor f 30,-.

Een Pinussoort van dezelfde grootte kost f 40,-. U betaalt dan toch f 30,- huur, omdat de retourprijs bij deze kerstboom een tientje is.

U moet dus rekenen op een huurbedrag van 25 à 30 gulden. Waar u wel rekening mee moet houden is de grote kluit, die is echt een stuk groter dan die van de kluitbomen die u rond kerst kunt kopen. Maar ze zorgen bij Loef dat de boom goed vervoerbaar is.

Waarom is er zo'n grote vraag naar huurkerstbomen? Ik dacht dat mensen dat deden uit milieu-overwegingen. Hoewel, tegenwoordig worden nagenoeg alle kerstbomen aangeplant, maar er zijn natuurlijk nog wel meer milieu-aspecten denkbaar. Hans Loef denkt daar anders over. (Daar ga ik met u niet over in discussie, zal hij zeggen als het woord milieu valt. Ik had me netjes voorgesteld als iemand die een artikel wilde schrijven voor een blad van een natuurvereniging.) "Het heeft te maken met emotie", weet Hans. "Niet alleen Kerstmis op zich is een emotioneel gebeuren. Ook het feit dat je een levende boom na de kerst afdankt en weggooit, speelt een rol. In die situatie huren mensen liever een boom die na terugkomst gewoon weer lekker door kan groeien."

Jonne Misset

**Kwekerij Loef, Rijksweg 255, Velserbroek.
Telefoon 023 538 22 40.**

**Aankoop vanaf dinsdag 5 december 2000,
retour tot en met zaterdag 6 januari 2001.**

NABLOEI

Voor het gebouw waar ik werk is een kleine zandvlakte. Vorig jaar ontstaan tijdens werkzaamheden aan fietspad en stoep. Er is blijkbaar nog geen groenplan voor gemaakt, maar de natuur probeert er toch langzaam greep op te krijgen. Ik let er eigenlijk niet zo op, het is een beetje een rommeltje. Totdat plotseling mijn aandacht getrokken werd naar iets roods. Nou ja ... daar stonden gewoon volop klaprozen te bloeien! Met er tussenin blauwe korenbloemen. Een wonderlijk beeld. Om dat óók wonderlijk te kunnen vinden, moet u weten dat het begin november was, dat het regende en stormde, en dat ik me in een kantorenwijk in Schalkwijk bevond.

Twee weken later was er ook nog relatief veel in bloei in de Amsterdamse Waterleiding-duinen: slangekruid, duinroosje, ossetong, teunisbloem, duinviooltje. Lang niet alle bloeiers stonden achter een natuurlijk windscherm. En ook hier had het geregend en gestormd.

Dat niet alleen planten, als het eigenlijk niet meer zou kunnen, voor nageslacht willen zorgen, ontdekte ik ook deze herfst. Op het balkon van de flat van mijn dochter vond ik half september twee jonge duifjes. In een hoekje, op een hoop stront. Dat was hun nest. De beestjes, nauwelijks in de veren, zaten tegen elkaar aangedrukt. U raadt het al - kennelijk hoort dat bij de nabloei - het regende en waaide. De kleintjes hadden geen enkele bescherming. Ik vond het zó raar nu nog jonge vogels te vinden en ik was er van overtuigd dat ze de winter niet zouden halen. Wat moet je doen in zo'n geval? In overleg met m'n dochter besloot ik het Vogelhospitaal te bellen. Dat gesprek ging als volgt.

"Vogelhospitaal". "Ja, mijnheer, ik heb op het balkon van m'n dochter twee hele jonge duifjes gevonden. Is dat niet een beetje rare tijd van het jaar?" "Mevrouw, duiven zijn net mensen, dat

gaat het hele jaar door". "O""Zitten ze in de veren?" "Nee, niet wat je noemt. Ze zitten op een hoop stront in regen en kou". "Mevrouw, een nest moet je van een duif niet verwachten. Teveel werk. Die beessies zullen wel dood gaan". "En wat moet ik nou?" "U kan ze weg laten halen door de dierenambulance". "Ja, en die maken ze zeker af!" "Nee mevrouw, dat mogen ze niet, alleen als die beesten erg ziek zijn". "Kan ik ze ook bij u langs komen brengen?" "Dat kon natuurlijk, en uiteindelijk hebben ze daar beide een goed onderdak gevonden.

Zo zielig als ik deze nog wat kale duifjes met hun te grote snavel vond, zo verbaasd - en ontroerd ook - was ik twee maanden later, half november. In de vaart in Middenduin zwom en dook alsof het een lust was, een heel klein fuutje. Helemaal in z'n eentje was hij daar, in de verste verte geen vader of moeder te bekennen. Geen klagelijke geluidjes makend, nee, niks ervan, gewoon doen waarvoor je op de wereld bent gekomen, ook al ben je dan een nakomertje.

't Is wonderlijk te bedenken dat wij mensen heel wat uit de kast moeten halen om een nabloei te beleven. In de natuur gaat het bijna ongemerkt. Het enige voordeel voor ons mensen is dat wij storm en regen kunnen mijden. Wij zijn bij een nabloei niet aan het herfstseizoen gebonden.

Jonne Misset

Leren determineren

De KNNV, afdeling Haarlem e.o. gaat weer een cursus 'Leren determineren' organiseren. Het is een basiscursus om plantenkennis te verwerven. In elf bijeenkomsten leert u planten op naam te brengen met behulp van de flora van Heukels.

Op de eerste drie avonden wordt vooral uitleg gegeven over het determineren. De technische termen worden besproken en de kenmerken van grote plantenfamilies. De daarop volgende avonden wordt het determineren zelf geoefend. Ook gaan de cursisten op excursie om in het veld planten te leren kennen.

De cursus biedt plaats aan 25 deelnemers, en er zijn nog 15 plaatsen vrij. Nieuwe deelnemers genieten voorrang op mensen die in 2000 de cursus gevolgd hebben. De cursusavonden worden gehouden op maandag in het natuur- en milieucentrum Ter Kleef. De eerste avond is op 2 april 2001 en de laatste avond is op 2 juli 2001.

Voor leden van het IVN en de KNNV is het cursusgeld 40 gulden. Niet-leden betalen 60 gulden. Inschrijven kan tot uiterlijk 1 maart 2001, door het storten van het cursusgeld op giro 238008 t.n.v. penningmeester KNNV afd. Haarlem e.o.

Voor deelname aan de cursus

heeft men nodig: pen, papier, een loep (8x of 10x), een pincet en een scherp mesje. De cursisten krijgen een eenvoudige handleiding op papier. Voor de eerste drie avonden is het bezit van een flora van Heukels nog niet nodig. Echter, om goed te determineren is de Heukels' flora onmisbaar.

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met: Dik Vonk, telefoon 023 - 525 41 40 of e-mail nelleke-dik.vonk@hetnet.nl

Lezing 'landschap en water in Zuid-Kennemerland'

Wilt u meer weten over het ontstaan van het landschap in Zuid-Kennemerland en de betekenis van het water in dat landschap? Kom dan naar de lezing die op 15 februari 2001 georganiseerd wordt door de Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk.

Het doel van de lezing is inzicht te geven in:

- de natuurlijke waterhuishouding in onze landstreek;
- de veranderingen in de waterhuishouding onder invloed van de mens;
- de noodzaak van de nieuwe veranderingen in het waterbeheer; de gevolgen ervan zijn nu regelmatig in het nieuws.

De lezing is bestemd voor leden van natuurverenigingen en gratis toegankelijk. Op een ander tijdstip en een andere locatie wordt de lezing herhaald voor betalend publiek.

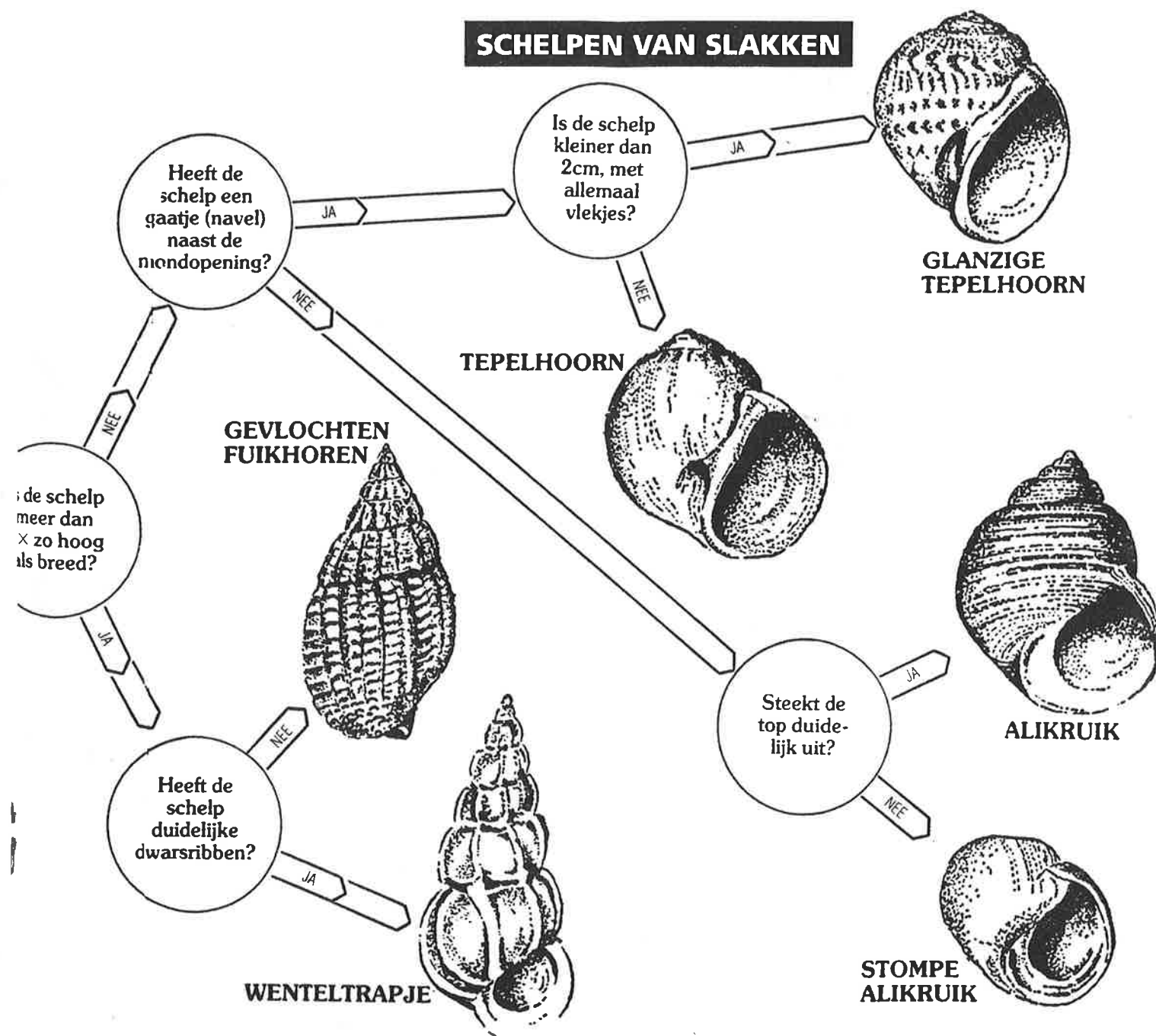
Bent u lid van een natuurvereniging en wilt u meer te weten komen over landschap en water in Zuid-Kennemerland, kom dan op 15 februari 2001 om 20.00 uur naar het NME-centrum Ter Kleef (stadskweektuin), Kleverlaan 9 in Haarlem-Noord.

Kinderhoek

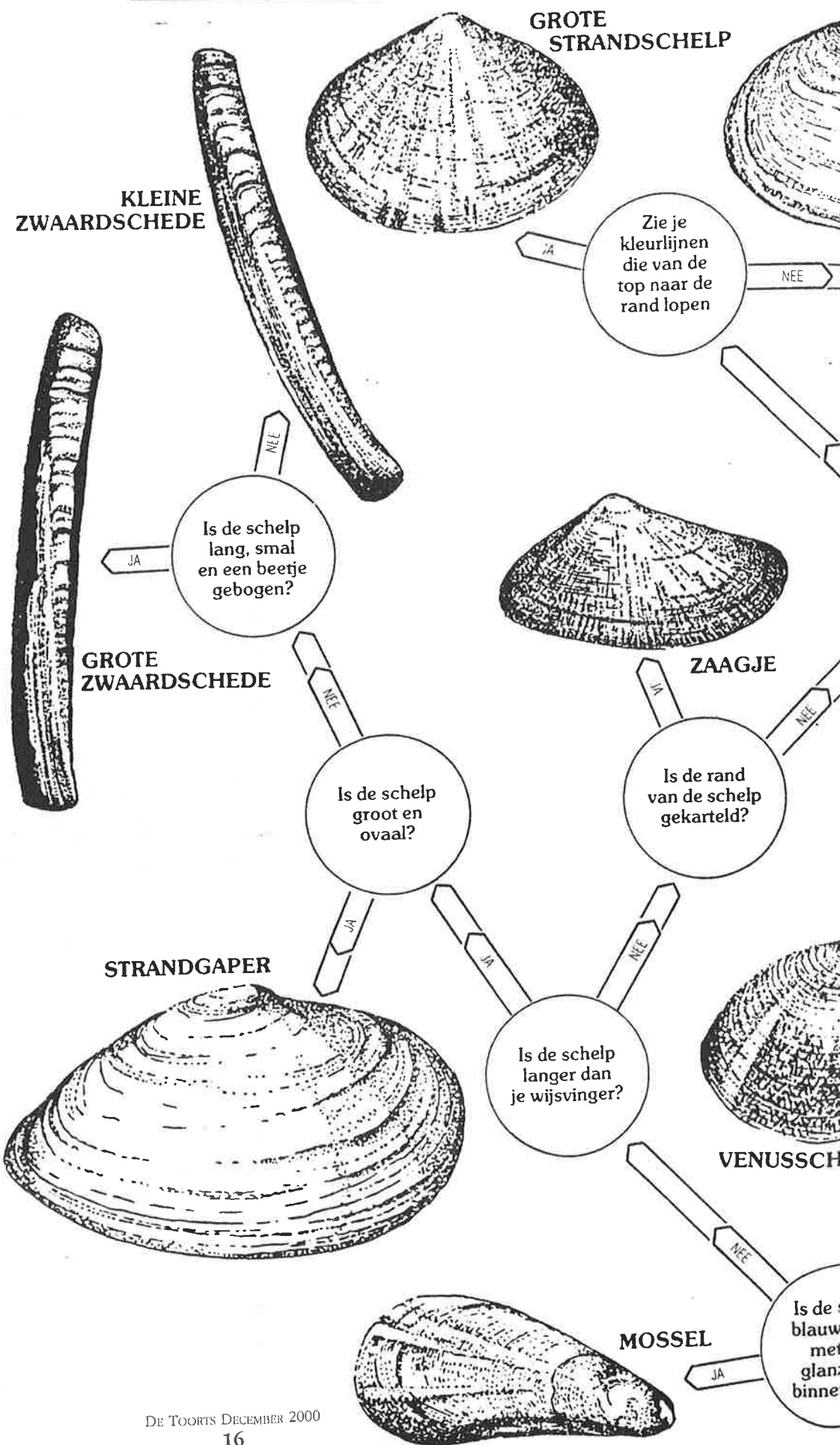
Het is heel leuk om in de zomer naar het strand te gaan en lekker te zwemmen en zandkastelen te bouwen. Zeker met mooi weer. Nog leuker is het om op het strand schelpen en andere beesten te zoeken. En die dan van heel dichtbij te bekijken. Je kunt er ook allerlei spullen vinden die niet op het strand thuishoren. Daar kun je dan het Juttersspel mee doen. Dat gaan we doen op zaterdag 24 februari op het

strand bij Bloemendaal aan Zee. Kom allemaal en neem je vriendjes en vriendinnetjes mee! Je moet in ieder geval 4 jaar zijn om mee te kunnen. Voor meer informatie over de excursie moet je even in het excursieprogramma kijken dat achterin deze Toorts staat. Hier heb je alvast een zoekkaart met daarop allerlei schelpen die je nu alvast kunt bekijken.

SCHELPEN VAN SLAKKEN

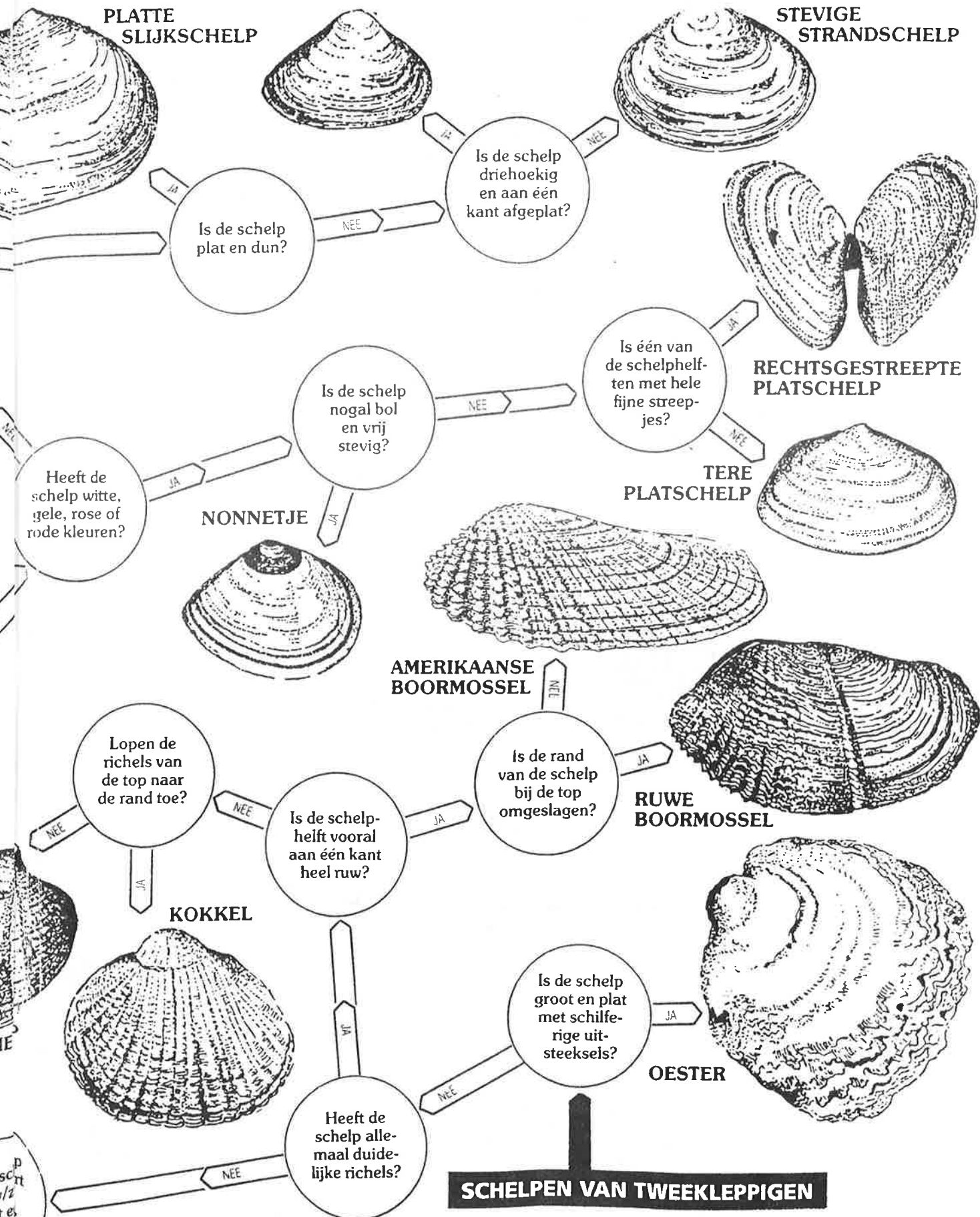

Kinderboek

HALFGEKNOTTE STRANDSCHELP

PLATTE SLIJKSCHELP

Kinderboek

SCHELLEN VAN TWEEKLEPPIGEN

Schelpen

Schelpen zijn de beschermende buitenkanten, de harde 'huisjes' van weekdieren. De schelpen die je op het strand vindt zijn dus de dode resten. Het levende dier (het zachte, weke(!) deel) is dood en verdwenen. Er leven grote aantallen weekdieren in het ondiepe water vlak voor de kust. Na hun dood krijgen de zeestromingen vrij spel en die kunnen de schelpen soms over grote afstanden vervoeren. De

meeste schelpen spoelen aan als de stroom over de zeebodem naar de kust toegericht is. Dat is het geval als de wind vanaf het land naar de zee gericht is. Voor de Hollandse kusten is dat dus bij oostenwind.

Er zijn verschillende belangrijke groepen van weekdieren. Met deze zoekkaart kun je de naam vinden van een aantal schelpen die op de nederlandse stranden regelmatig te vinden zijn.

Het gaat om twee belangrijke groepen weekdieren, de slakken en de tweekleppigen. Schelpen van slakken herken je doordat de huisjes meestal in een spiraal naar een spitse punt toelopen. Tweekleppigen hebben twee schelphelften die door middel van een 'scharnier' aan elkaar vastzitten. Op het strand vind je echter meestal slechts een van de twee helften. Door de kracht van de golven zijn ze losgebroken.

SCHELPE VAN SLAKKEN

SCHAALHOREN

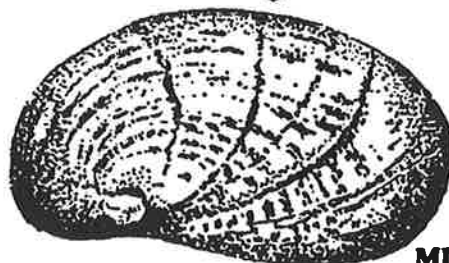
Ziet de schelp eruit als een hoedje? (dus niet gedraaid)

JA

NEE

Is de schelp nogal plat met een wit tussenschotje aan de onderkant?

JA

MULTJE

Is de schelp groot (±5cm) met plooiën?

NEE

JA

WULK

IVN op het Web

Je kan tegenwoordig geen reclameboodschap meer horen, geen krant meer open slaan en geen brochure meer lezen of je hoort: www.punt-nl.

Of, als men dat niet 'snel' genoeg vindt: www.dot-com. En dat laatste dan vooral met een Amerikaans accent.

Als natuur- en milieuvereniging streeft je naar zoveel mogelijk publiciteit, waarbij de kern van de boodschap niet verloren mag gaan. Dus: door middel van informatie en educatie meer aandacht voor natuur en milieu. Zonder de moderne communicatiemiddelen loop je achter, zo wil men je doen geloven. Nu zal het IVN Zuid-Kennemerland niet direct gaan 'wappen' (internet via de mobiele telefoon), maar het werd toch wel zaak om een 'site' te hebben.

Die site is er nu: www.ivn.myweb.nl, gemaakt door de nieuwe Publiciteitswerkgroep. Een site zonder veel poespas. Maar wel voor elke werkgroep een eigen plekje. De nieuwe groencursus staat erin, de laatste boeken of brochures worden vermeld en wat uniek is voor ons gebied: er staat een complete activiteitenagenda voor geheel Zuid-Kennemerland in. Dit betekent dat iedereen via onze site weet waar en wanneer er een natuuractiviteit wordt georganiseerd, niet alleen door het IVN (op de site herkenbaar aan de groene bal), maar ook door andere natuurgroepen. Handig voor zo'n toeristisch en afwisselend gebied als Zuid-Kennemerland. Ben je als toerist in Zuid-Kennemerland te gast? Raadpleeg onze site voor de leukste activiteiten!

Door middel van een speciale pagina 'wat & waar' kan men meer informatie krijgen over een bepaald natuurgebied, zoals toegangsvoorwaarden en routebeschrijving (binnenkort aangevuld met overzichtskaartjes). 'Natuur deze maand' geeft in het kort aan waar het deze maand om draait: vogeltrek, slakken in de tuin, of de gemiddelde temperatuur in maart. En natuurlijk vindt u ook een overzicht van alle belangrijke adressen (o.a. het bestuur en de werkgroepen) en kunt u door middel van een e-mailbericht een vraag stellen, of u aanmelden voor een nieuwe groencursus. Kortom, IVN Zuid-Kennemerland doet mee in de digitale wereld!

Heeft u geen computer of bent u nog niet 'on-line'? Op de eerstkomende verenigingsavond in januari staat er een computer voor u klaar, zodat u zelf kunt surfen over onze site. Voor IVN Zuid-Kennemerland toetst u: www.ivn.myweb.nl

Het email adres is: ivn@ivn.myweb.nl

De Publiciteitswerkgroep

Nieuwe excursies

Het IVN heeft in zijn excursieprogramma voor de komende periode een aantal nieuwe excursies kunnen opnemen. De nieuwe lichting gidsen, die de afgelopen zomer hun studie met succes heeft afgerond, heeft in het laatste studiejaar een proefexcursie moeten houden.

Gedurende de tweejarige opleiding hebben zij les gekregen in allerlei natuuronderwerpen en hebben zij diverse technieken geleerd om deze kennis over te dragen, waaronder de excursie.

In groepjes van vier moesten er excursies worden voorbereid, waarbij locatie en onderwerpen vast stonden. Elk groepje moest de eigen excursie uiteindelijk ook geven, met als publiek een aantal medestudenten. De proefexcursies sloegen bij zowel studenten als docenten erg aan, met als gevolg dat de excursiewerkgroep gevraagd heeft ze als nieuwe IVN-excursie op te mogen nemen. Enkele van deze proefexcursies zijn terug te vinden in het nieuwe excursieprogramma dat u achterin deze Toorts kunt vinden.

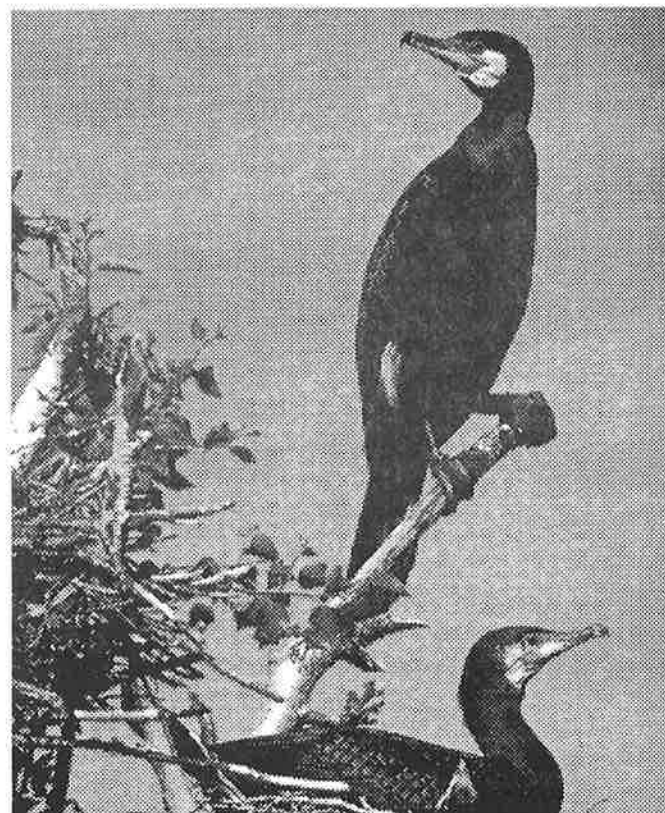
Hieronder maken we een aantal nieuwe excursies nader bij u bekend.

Struinen in het duin

De Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) zijn gevarieerd wat betreft flora, fauna en bodemstructuur. Ze hebben een rijke historie en er wordt veel onderzoek gedaan. Dat zijn allemaal voorwaarden die een interessante wandeling mogelijk maken.

'Struinen in het duin' is het thema, en dat verradt al dat het niet alleen gericht is op één onderwerp, maar op diverse aspecten. Wat komt er zoal aan de orde: vogels, zoogdieren, geschiedenis van de AWD, de bepalende factor van bodemstructuur voor hetgeen er groeit en bloeit en de huidige functie van deze duinen.

Deze excursie wordt vier keer per jaar gegeven en ieder seizoen zal een andere indruk achterlaten van een waardevol en belangrijke duingebied.

Aalscholverkolonie bij het Renbaanveld in de AWD.

Paddentrek in Koningshof en omgeving

Voorjaar, overdag niet te koud en 's middags een zacht regenbuitje. Ziehier, een perfecte dag voor de paddentrek. Als het dan ook nog een zachte avond is, met een beetje motregen, dan weet u niet wat u ziet tijdens deze excursie. Onder het blad en uit allerlei hoeken en gaten komen dan padden, kikkers en salamanders te voorschijn met maar één doel ... het water te bereiken.

Soms zijn er al heel veel padden op stap in maart en dat kan doorlopen tot in april. De tocht van de padden heeft meestal plaats in de avond en in de nacht. Als de padden het water van hun keuze bereikt hebben, gaan de mannetjes in de avond 'knorren'. Dat 'geknor' lokt de paddenwijfjes. Mannetjespadden die willen paren, hebben de neiging zich vast te klemmen aan iedere pad die

passeert, ongeacht of het een wijfje of een mannetje is. In het laatste geval 'knort' de onderliggende pad om de ander attent te maken op zijn vergissing!

Waarom padden trekken en waar ze heen trekken, verklappen deskundige gidsen van het IVN en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland graag aan alle belangstellenden. Ook vertellen de gidsen meer over de gevaren die de padden op hun weg tegenkomen.

Voor kinderen zijn er speciale kinder-gidsen aanwezig zodat zij met hun eigen leeftijdsgenoten op pad kunnen.

Deze excursie wordt op vrijdagavond 23 maart 2001 gehouden. Er geldt een verplichte aanmelding en u wordt geadviseerd warme, waterdichte kleding en schoenen aan te trekken. Zie voor nadere informatie het excursieprogramma achterin deze Toorts.

Toch wel een beetje eng, zo'n pad op je hand.

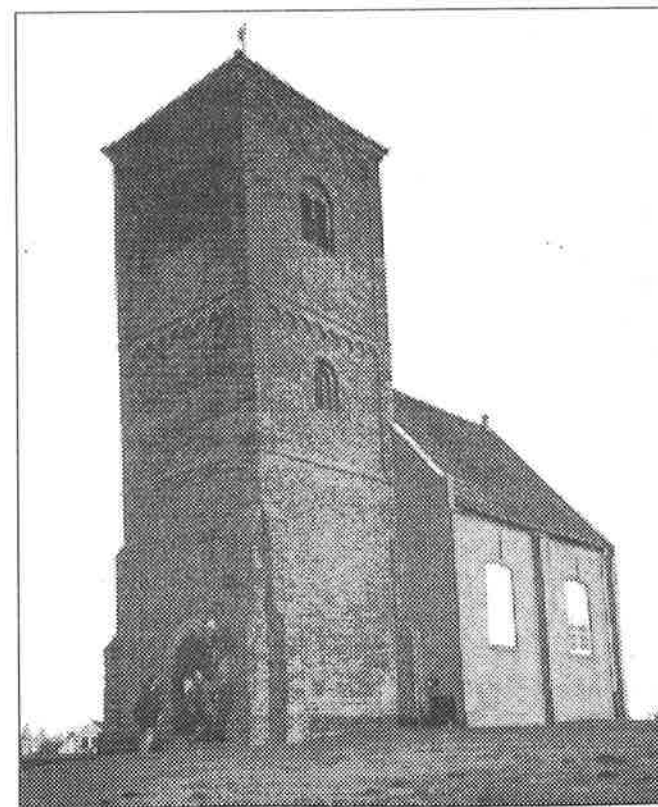
Maak kennis met Grote Klaas, Mooie Nel en Dappere Hansje: Spaarnwoude anders dan u denkt

Dit is een nieuwe fietsexcursie, waarin op diverse natuuronderwerpen wordt ingegaan. Er wordt naast de flora en fauna ook zeker aandacht besteed aan het ontstaan van het Spaarnwouder polderlandschap en de bodemsamenstelling die daarbij hoort. De deelnemers aan de excursie kunnen er zelf een

grondmonster nemen. Tevens wordt er aandacht besteed aan de historische gebouwen die we onderweg tegenkomen, zoals het statige Rijnlandshuis, het Fort Penningsveer en het kerkje De Stompe Toren, dat op de oudste plek van Zuid-Kennemerland staat. Op die plek komen we ook nog langs de overblijfselen van de oude duinen en wordt er verteld hoe het landschap er vroeger heeft uit gezien.

Hopelijk hebben we uw interesse gewekt. Kom lekker fietsen in de polder en ontdek dan dat deze veel mooier is dan u wellicht altijd hebt gedacht. Het is niet zo vlak en saai als u denkt. Er is zeer veel te zien en te doen. Daar kunt u alleen achter komen door het zelf te ervaren.

Dus fiets op zondag 1 april (geen grap !!!) met ons mee de polder in. Zie voor de overige gegevens het excursieprogramma achterin deze Toorts.

De Stompe Toren, Kerkje in Spaarnwoude

Kinderwerkgroep op cursus

Op zoek naar de Q-boom bij de Heksenweg

"Het Bewaarde Land is overal waar je maar wilt". "Natuurbeleving zit in kleine dingen". Om maar eens een paar openingssinnen te noemen uit de mond van Grote Buizerd. Op 23 september 2000 had de kindergroep IVN-Zuid-Kennemerland een afspraak met Grote Buizerd en Zonnebloem op de parkeerplaats van Landgoed Meyendel bij Wassenaar. Het ging om bijscholing.

Om (school)jeugd eens op een heel andere manier kennis te laten maken met natuur, is zo'n tien jaar geleden een sprookje in het leven geroepen. Een sprookje, geboren door signalen uit de omgeving van de geestelijke vaders ervan. Helaas niet zo fantastisch, en met meer realiteit dan het gemiddelde sprookje van Grimm. De kloof tussen mens en natuur. En hier wordt met mens dan nadrukkelijk kind bedoeld. Kinderen zich thuis laten voelen in de natuur. Doelstellingen die ook het IVN op het lijf zijn geschreven.

Speciaal voor deze gelegenheid hadden beide 'wachters' voor die dag, Grote Buizerd en Zonnebloem (Vrouwje Fleur kon er helaas niet bij zijn), zich in hun Bewaarde-Land-outfit gehesen.

Wie wil er soep van Grote Buizerd?

Een mooie, grote, gekleurde cape met bijpassend hoofddeksel. En een paar blote voeten, 'om nog meer één te worden met ... '.

Vanaf de parkeerplaats werden wij meegenomen naar de poort. Eenmaal hier doorheen, ben je in Het Bewaarde Land. De uitvalbasis, een grote legertent met tafels en krukken, ligt er vlakbij.

De beste manier om te leren, is zelf beleven. Zo waren wij die dag een beetje de Zuid-Hollandse schooljeugd, met de meest ideale leeftijd van zo'n acht jaar oud.

"Wie voelt zich meer vuur en wie voelt zich meer water?" De groep werd in tweeën gesplitst en de vuurgroep en de watergroep gingen op stap. "Welk dier of welke plant doet jou denken aan vuur, of vind je erg mooi of vind je iets speciaals hebben?" De rest van de dag was mijn nieuwe naam Zon, en waren mijn groepsleden veranderd in Klaproos, Vlam, Grote Arend, Leeuw en Schemer. Grote Arend kreeg de gewichtige functie van kaartlezer en heeft ons door Het Land geleid. Van de Waterplaats naar de Vuurplaats, langs de Grote Wei door De Jungle naar Het Grote Bos, waarbij meerdere keren de Heksenweg overgestoken moest worden. Zonnebloem vertel-

de ons alles wat wij maar wilden weten. En ... "als je een naam van iets niet meer weet, dan verzin je hem zelf!" Zo kwamen wij dus langs de K-boom, de T-boom en is de Q-boom die dag ontstaan. Onze ogen werden een paar keer uitgeschakeld, zodat handen en neus het moesten overnemen. Geblinddoekt in de rondte gedraaid, een boom goed bevoelen en ruiken en dan met je ogen open de boom weer terug vinden. Zittend in een kring met allemaal een zelfgekozen voorwerpje achter je rug en dat dan achterlangs aan elkaar doorgeven. Dan blijkt later of dat vieze, glibberige ding in je handen ook werkelijk een eng beest was of een Judasoor! Spannend was het ook om geblinddoekt langs een op kinderhoogte, dwars door struiken, over, om, langs en tussen bomen gespannen touw te lopen. Hand voor je hoofd houden anders loop je overal tegenaan! Vooral als diegene na jou een stuk sneller gaat!

"De lengte van een boom die op de grond ligt, kun je meten door er zelf, eventueel met vriendjes, naast te gaan liggen en te kijken hoeveel kinderen er over de hele lengte nodig zijn". "Wat zou jouw lievelingsboom kunnen zijn?" "Wie zouden de vader en moeder van die boom zijn?" Inmiddels was Grote Buizerd ook lang de enige niet meer die op blote voeten liep en in bomen klom.

Ingrediënten uit het bos, zoals russula's, veel brandnetels, hondsdrif en wat geheime kruiden, zorgden ervoor dat de tocht door Het Land kon worden afgesloten met een zeer avontuurlijke soep, door Grote Buizerd hoogstpersoonlijk bereid.

Eigenlijk hebben wij aan het eind van die dag allemaal één ding niet helemaal goed gedaan. In plaats van op de terugweg langs de poort te gaan, zijn wij er gewoon weer doorheen gelopen, Het Bewaarde Land uit ... Als misschien jij er de volgende keer nou omheen loopt, blijf je in Het Land, en kan je je eigen achtertuin thuis eens met heel andere ogen bekijken ...

Linda van Bakel

N.B. Normaal gesproken doorloopt een groep kinderen daar een traject van zo'n vier dagen, verspreid over een aantal weken. De ideale situatie daarbij is dat leraren zelf ook tussentijds met de groep op school aandacht aan de diverse onderwerpen besteden. Het Bewaarde Land is een project van de Stichting Milieubewustzijn Hilversum.

Inloop-ontmoetingsavond!

Het IVN-Zuid-Kennemerland nodigt u van harte uit voor een ontmoetingsavond gestoffeerd met een hapje en een drankje. Om nu eens niet van een vooraf geprogrammeerde avond uit te gaan, zoals gewoonlijk, leek het ons aardig om u te vragen, voorop gesteld dat u zich daartoe geïnspireerd voelt zelf een bijdrage aan deze avond te leveren. Dat kan op vele manieren, bijvoorbeeld door een verhaal voor te lezen, een voordrachtje te doen, een gek lied te zingen, etc. etc. U moet dit voorstel zien als een soort open forum waarbinnen ruimte is voor uw bijdrage.

Met gespannen verwachting ziet het IVN deze avond tegemoet!

**De datum is 11 januari 2001
in het NME-gebouw aan de Kleverlaan.
De zaal is open vanaf 19.45u.**

Natuur in aanbouw; over zin en onzin van natuurontwikkeling

In de moderne, ideale natuur staan geen huizen, geen boerderijen en ontbreekt bestrating. De mens probeert zichzelf onzichtbaar te maken, zichzelf te verwijderen uit het landschap waar hij alleen als recreant nog welkom is. Boerenland wordt opgekocht om het te laten verwilderen. Toch blijft ook in deze 'nieuwe natuur' de mens nadrukkelijk aanwezig, bijvoorbeeld door het reguleren van waterstand of het bijvoeden van dieren. Zijn we daarom niet bezig onszelf voor de gek te houden wanneer we echt denken dat het hier om woeste, ongerepte natuur gaat?

Deze vraag kwam aan de orde op een middagsymposium, georganiseerd door de Vrije Universiteit van Amsterdam. Voor een kleine vijftig toehoorders gingen Frans Vera, bioloog en beleidsmedewerker bij het ministerie van Landbouw, Visserij en Natuurbeheer, Petran Kockelkoren, als landschapsfilosoof verbonden aan de Universiteit van Twente en Wouter van der Weijden, verbonden aan het Centrum voor Landbouw en Milieu te Utrecht, met elkaar in discussie over de zin en onzin van het ontwikkelen van gebieden waar we de natuur z'n gang laten gaan.

Als net afgestudeerde natuurgids werd ik tijdens dit symposium flink door elkaar geschud. De algemeen erkende (en op de cursus aangeleerde) successietheorie werd door dr. Frans Vera behoorlijk onderuitgehaald. De successietheorie gaat ervan uit dat een oorspronkelijk kaal gebied – zonder menselijk ingrijpen – geleidelijk bedekt zal worden met planten, in opeenvolgende vegetatietypen. Het eind van deze successiereeks is een gesloten bos. Grijpt de mens in, bijvoorbeeld door landbouw, dan gaat de natuur op zoek naar een nieuw evenwicht. Door de eeuwen heen zijn zo de oude agrarische cultuurlandschappen ontstaan. Halfopen tot open landschappen, die gekenmerkt werden door een grotere rijkdom aan wilde planten – en diersoorten dan in het oorspronkelijk aanwezige bos. De mens zou daarom met zijn ingrijpen de natuur hebben verrijkt.

Vanuit deze successietheorie, zo stelt dr. Vera, is het heersende natuurbeeld ontstaan dat natuurbeheer noodzakelijk is: grijpt de mens niet in dan verandert elk (natuur)gebied uiteindelijk vanzelf in een bos. "Nee", zegt Vera, "uit de praktijk blijkt iets anders. Bij het droogvallen van Zuidelijk Flevoland – in het gebied dat nu de Oostvaardersplassen heet – bleek dat de grauwe gans de successie van de vegetatie daadwerkelijk kon beïnvloeden. Deze grazer was in staat om met riet dichtgegroeid open water weer in open water te veranderen. Een proces dat volgens de heersende opvatting tot dan toe alleen voorbehouden was aan menselijk ingrijpen." Vera staaft zijn theorie met meerdere voorbeelden en kwam tot de conclusie (vastgelegd in zijn proefschrift uit 1997) dat de oorspronkelijke begroeiing geen gesloten bos is geweest, maar een parkachtig landschap, waarin graslanden, heggen en boschages elkaar afwisselen en een grote rijkdom aan planten- en diersoorten aanwezig is. Volgens Vera tonen voorbeeldgebieden aan dat processen die verantwoordelijk waren voor deze natuurlijke landschappen, zoals begrazing door in het wild levende grote plantenetters, opnieuw tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. Er kan een nieuwe natuur ontwikkeld worden

naar analogie van de vroegere ongerepte natuur.

Petran Kockelkoren, die na Frans Vera zijn betoog mocht houden, noemde hem de kampioen der natuurvlieders. Zichzelf schaarde hij onder de natuurvolgers. "Vera's theorie is prima", zo stelde hij, "maar de vraag is, moeten wij die vroegere ongerepte natuur weer terug hebben? Want, de rijkdom aan natuurlandschappen die Nederland heeft, is juist ontstaan door menselijke ingrepen. Denk maar heidevelden, uiterwaarden, trilvenen, dijken. Wil je deze rijkdom aan landschappen behouden, dan is menselijk ingrijpen nodig." Het gevaar van natuurontwikkeling zoals Vera die voorstelt, aldus Kockelkoren, is de miskennen van het cultuurhistorische karakter van de Nederlandse landschapstypen. Bij natuurontwikkeling worden eerdere sporen van de symbiose tussen natuur en cultuur uitgewist.

Wouter van der Weijden is voorstander van agrarisch natuurbeheer, dat samen met natuurontwikkeling gestalte moet krijgen in landelijk natuurbeheer. Hij stelde dat natuurbehoud en natuurgebruik niet per definitie strijdig zijn. Agrarisch natuurbeheer kan ten dienste staan van natuurontwikkeling, als buffer of als foeraergebied.

De drie sprekers vonden elkaar in hun zorgen rond de verhouding tussen natuur, landbouw en verstedelijking. Behoud van natuur en ontwikkelen van nieuwe natuur bleek geen strijdpunt. Wel de vorm waarin die nieuwe natuur ontwikkeld moet worden. Los hiervan kwamen politieke besluitvorming, financiële aspecten en maatschappelijk draagvlak om de hoek kijken bij de publieke discussie na afloop.

Mijn denkbelden zijn door dit minisymposium lekker door elkaar geschud. Net als bij de 'verstoorde' natuur zal het wel even duren voordat het evenwicht weer hersteld is.

Jonne Misset

De Heimanshof

1 ha natuurtuin, gelegen aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp.
tel. 023 - 5616736, 023 - 5581158, 023 - 5246243.

Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur,
en in het eerste weekend van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur.

op zaterdag én zondag is er één lezing van 14.30 tot 15.30 uur.

2001		- 25 jaar -	2001
januari 6 en 7	<u>Nieuwjaarsbijeenkomst</u> een plezierige middag met ook wat dia's		
februari 3 en 4	<u>Bewoners van de Waddenzee</u>	Hans Witte, Den Burg	
maart 3 en 4	<u>De groei van een boom: van stengel tot stam</u>	Nico Lamers, Uithoorn	
april 7 en 8	<u>De wonder wereld van insecten</u>	Siem Langeveld, Hillegom	

PERSINFORMATIE

Prijs voor culturele arbeid 2000 van het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland voor de Vereniging Vriendenkring van de Heimanshof aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp

Het bestuur van het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland (v/h Anjerfonds Noord-Holland) heeft de 'Prijs voor culturele arbeid 2000' toegekend aan de Vereniging Vriendenkring van de Heimanshof aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp. De prijs is ingesteld ter gelegenheid van het vijftig-jarig bestaan in 1990 van het Prins Bernhard Fonds en de Anjerfondsen. De prijs wordt uitgereikt door de Commissaris van de Koningin, prof.dr. J.A. van Kemenade, in zijn functie van voorzitter van het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Holland, op zaterdag 16 september 2000 om 11.00 uur in het bezoekerscentrum van de Heimanshof, De Kijkdoos, Wieger Bruinlaan te Hoofddorp.

De prijs wordt in principe jaarlijks uitgereikt aan een persoon, een groep van personen of een instelling, die zich bijzondere verdiensten heeft verworven op cultureel gebied in het algemeen, op het gebied van de amateuristische kunstbeoefening in het bijzonder of op het gebied van het natuurbehoud.

Aan de prijs is een geldbedrag van tienduizend gulden verbonden.

Activiteitenprogramma Winter / Voorjaar 2001

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afdeling Zuid-Kennemerland
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557.

Rondleidingen

Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober.
Aanvang: 14 uur.
Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal

Excursies

Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door Stichting Huys te Manpad, m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode 15 april - 15 oktober:
Iedere zaterdag, aanvang: 10.00 uur.
Iedere dinsdag, aanvang 14.00 uur.
Vertrek bij het toegangshek, Herenweg, Heemstede.

Struinen door het duin

Zondag 7 januari

Winterwandeling door de Amsterdamse Waterleidingduinen.
Start: 09.00 uur, ingang AWD Zandvoortselaan, tussen Zandvoort en Bentveld.
Duur: ± 1,5 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker en warme kleding aanbevolen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Huib Koel, 023-5245846 of e-mail: ivn@ivn.myweb.nl

Schemerexcursie, Kennemerduinen

Vrijdag 12 januari

I.s.m. Nationaal Park Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 16.00 uur, vanaf parkeerplaats Koevlak aan de Zeeweg te Overveen.
Duur: 1,5 uur. Deelname uitsluitend na aanmelding bij NPZK: 023 5411119.
Toegangskaart verplicht. Informatie: Erna Schreuder, 023 5314647.

Dialezing zeedieren

Donderdag 8 februari

I.s.m. de KNNV.
Lezing met schitterende onderwateropnamen uit o.a. de Oosterschelde en het Veerse Meer.
U krijgt buitenaards uitziende levensvormen te zien die gewoon in Nederland leven.
Presentatie: Leo van der Brugge. Aanvang: 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur.
Locatie: NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 te Haarlem.
Informatie: Jan-Willem van Velzen: 023 5317756.

Schemerexcursie, Kennemerduinen

Vrijdag 9 februari

I.s.m. Nationaal Park Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 17.00 uur, ingang Bleek en Berg, Bloemendaal.
Duur: 1,5 uur. Deelname uitsluitend na aanmelding bij NPZK: 023 5411119.
Toegangskaart verplicht. Informatie: Erna Schreuder, 023 5314647.

Knoppenwandeling Landgoed Caprera

Zondag 11 februari

Vertrek: 11.00 uur; ingang Caprera, Hoge Duin en Daalseweg, Bloemendaal.
Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht. Aanmelden vooraf is niet nodig.
Informatie: Linda van Bakel, 023 5258190.

Strandexcursie, Bloemendaal aan Zee

Zaterdag 24 februari

Vertrek: 11.00 uur, Kop van de Zeeweg, Bloemendaal aan Zee. Duur: 1,5 uur.
Informatie: Erna Schreuder, 023 5314647.
Gelijktijdig met deze excursie voor volwassenen is er speciaal voor kinderen een

Strand en Juttersexexcursie.

Zoek de mooiste schelpen langs het strand en bekijk ze van heel dichtbij. We spelen het Jutterspel met zelf gevonden spullen. Neem je vriendjes en vriendinnetjes mee.
Zorg voor warme kleding en goede schoenen/laarzen.
Startpunt, vertrek en duur zijn gelijk aan die van de volwassenenexcursie hierboven.
Wel vooraf even melden dat je meedoet bij: Cora Miltenburg telefonisch, 020 6136732.
E-mail kan ook cora.judith@noknok.nl

Excursie "Bloeiende Bomen op de Begraafplaats"

Zondag 25 februari

I.s.m. de KNNV. Er wordt onder meer aandacht besteed aan de winterkenmerken van diverse soorten bomen, aanpassingen aan de winterse omstandigheden en de ontwikkeling van knoppen, twijgen, bladeren en bloesems.
Vertrek 11.00 uur bij ingang Algemene Begraafplaats aan de Kleverlaan. Duur 2 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Dialezing Lieveheersbeestjes

Donderdag 8 maart

I.s.m. de KNNV.

Lezing over de 'bekendste kevertjes van Nederland'. Tal van voor u onbekende facetten van deze mooie kevers worden uiteengezet door een specialist in lieveheersbeestjes.
Presentatie: Siem Langeveld. Aanvang: 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur.
Locatie: NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 te Haarlem.
Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5317756.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden, Middenduin

Woensdag 21 maart

Vertrek: 16.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur: 2 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Yneke Bettink, 023 5254995.

Excursie Paddentrek, Koningshof/Elswout

Vrijdag 23 maart

Vertrek: 19.00 uur info-paneel bij parkeerplaats Koningshof, Duinlustweg 26, Overveen.
Duur: 1,5 uur. Aanmelden bij Nationaal Park Zuid-Kennemerland: 023 5411119.
Tevens is er een aparte kinderexcursie, duur: ook 1,5 uur.
Voor de kinderexcursie is aanmelding niet nodig.
Informatie hierover: Ans Boogers, 023 5312902.
Voor algemene informatie: Hetty van Halder, 023 5411116 (di t/m vr 9 - 14 uur).

Vogelexcursie, Elswout

Zondag 25 maart

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 8.00 uur, ingang landgoed Elswout, Elswoutlaan, Overveen. Duur: 2,5 uur.
Toegangskaart verplicht. Kijker meenemen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Fietsexcursie Spaarnwoude

Zondag 1 april

Maak kennis met Grote Klaas, Mooie Nel en Dappere Hansje.
Spaarnwoude anders dan u denkt.

Een afwisselende fietsroute door een stuk van Spaarnwoude dat van historische betekenis is. U ziet monumenten en veel restanten uit ons verleden. De oer-Hollandse strijd tegen het water (het IJ) komt in dit gebied juist heel goed naar voren. We kijken niet alleen naar het verleden, maar ook naar de toekomst. U hoort op welke manier Spaarnwoude wordt onderhouden en toegankelijk wordt gehouden voor iedereen.
Start: 11.00 uur, vanaf Spaarndammerdijk (oude dorpskern Spaarndam) bij haventje en standbeeld Hansje Brinkers.
Zorg voor warme kleding, goede schoenen en zo mogelijk een verrekijker.
De tocht is niet geschikt voor kinderen.
Aanmelden vooraf bij: Cora Miltenburg, 020 6136732 of E-mail cora.judith@noknok.nl

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 8 april

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.
Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Denk om warme kleding.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Voorjaar in de Hout"

Zondag 8 april

Vertrek: 12.00 uur, Restaurant Dreefzicht, Fonteinlaan, Haarlem. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Zangvogels in Wandelbos Groenendaal

Donderdag 12 april

I.s.m. Gemeente Heemstede.
Vertrek: 19.00 uur, info-paneel parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Struinen door het duin

Zaterdag 14 april

Winterwandeling door de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Start: 09.00 uur, ingang AWD Zandvoortselaan, tussen Zandvoort en Bentveld

Duur: ± 1,5 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker aanbevolen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Huib Koel, 023 5245846 of e-mail:

ivn@ivn.myweb.nl

Paaswandeling Thijssse's Hof

Maandag 16 april / 2de Paasdag

Van 13.00 tot 16.00 uur kan op eigen gelegenheid, of onder leiding van IVN gidsen in de hof worden gewandeld. Daarbij zal speciale aandacht worden gegeven aan de Stinzenplanten.

De IVN-wandelingen zijn gepland van 13.30 tot 14.30 uur en van 15.00 tot 16.00 uur. Voorafgaand aan de wandelingen zijn er dialezingen van 20 minuten om 13.00 en 14.30 uur.

Afhankelijk van de belangstelling zijn er extra dialezingen van 13.30 tot 14.30 uur.

De aanvangstijden van zowel de wandelingen als de dialezingen zullen ook ter plaatse worden aangegeven.

Ingang Thijssse's Hof: Mollaan (achter het pannenkoekenhuisje), Bloemendaal.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Theo Litjens, 023 5280173.

Nachtegalenexcursie, Kennemerduinen

Zaterdag 28 april

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 20.00 uur, ingang Koevlak, Zeeweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker meenemen.

Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Nachtegalentocht, Duin en Kruidberg/Kennemerduinen

Zondag 6 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Wandeltocht van de binnenduinrand naar zee en weer terug.

Onderweg wordt gekeken en geluisterd naar vogels van diverse duinlandschappen en de vogeltrek over zee.

De tocht wordt onderbroken voor een lunchpauze in restaurant Parnassia.

Vertrek: 04.30 's nachts, vanaf NS-station Santpoort-Noord aan de Santpoortse Dreef.

De tocht duurt tot ongeveer einde middag/begin avond.

Toegangskaart verplicht.

Kijker en eventueel extra eten/drinken meenemen. Denk om warme kleding.

Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Voorjaar op Leyduin

Dinsdag 8 mei

Vertrek: 19.30 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 13 mei

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Nachtegalenexcursie, Reinaldapark

Dinsdag 15 mei

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Zomervaart, Pr. Bernardlaan, Haarlem.

Duur: 2 uur. Kijker meenemen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Dit programma en meer uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland zijn ook terug te vinden op onze Web-site www.ivn.myweb.nl

*E. de Bra
J. de B.*